

Advies 2023/15

Uitgebracht op vraag van de minister van Zelfstandigen

Artikel 110, §1 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Statuut van de jonge helper

Inhoud

Samenvattend	1
1 Problematiek	2
1.1 Statuut van de jonge helper	2
1.2 Implicaties	2
2 Pistes	3
3 Advies van het Comité.....	3

Samenvatting

Aan het Comité werd gevraagd zich te buigen over de verzekeringsplicht van zelfstandige helpers jonger dan 20 jaar. De bestaande regeling, waarbij helpers jonger dan 20 jaar niet verzekeringsplichtig zijn behalve wanneer ze gehuwd zijn, stelt problemen op het vlak van sociale rechten en gelijke behandeling. Bovendien zorgt dit ook voor problemen bij de toepassing van bepaalde regionale sectorale steunregelingen.

Het Comité adviseert om over te gaan tot een schrapping van de uitzondering op de verzekeringsplicht voor ongehuwde helpers jonger dan 20. Helpers zullen hierdoor, naar analogie met zelfstandigen, onderworpen zijn aan het sociaal statuut vanaf het kwartaal waarin ze de leeftijd van 18 jaar bereiken. Op die manier krijgt deze groep de mogelijkheid om vanaf de leeftijd van 18 jaar op basis van algemene bijdrageregels volwaardige (pensioen)rechten op te bouwen. Concreet houdt deze oplossing de schrapping in van artikel 7, 2° van het koninklijk besluit nr. 38.

Op vraag van de minister van Zelfstandigen heeft het ABC zich gebogen over de verzekeringsplicht van zelfstandige helpers jonger dan 20 jaar. De adviesvraag vloeit voort uit een tussenkomst over het desbetreffende onderwerp, eerder dit jaar in de Commissie Sociale zaken (cf. 55035669C¹). Aan de minister werd toen gevraagd om een oplossing te zoeken voor de problemen die zich vandaag voor deze groep stellen op het vlak van de opbouw van sociale rechten en gelijke behandeling. In het kader van de adviesvraag werd aan het ABC een nota met mogelijke oplossingen overgemaakt.

¹ <https://www.dekamer.be/doc/CCRI/pdf/55/ic1056.pdf>

1 Problematiek

1.1 Statuut van de jonge helper

Een helper is een persoon die een zelfstandige in de uitoefening van zijn beroep bijstaat of vervangt, zonder tegenover hem door een arbeidsovereenkomst te zijn verbonden^{2,3}. In beginsel is ook de helper onderworpen aan het sociaal statuut der zelfstandigen en heeft hij dezelfde verplichtingen en rechten als een zelfstandige die titularis is van een activiteit.

Artikel 7 van het koninklijk besluit nr. 38 voorziet echter drie categorieën helpers die niet onderworpen zijn aan het sociaal statuut der zelfstandigen, waaronder die van de zogenaamde jonge helpers⁴. Vóór de eerste januari van het jaar in de loop waarvan zij de leeftijd van 20 jaar bereiken, zijn helpers immers niet onderworpen aan het sociaal statuut⁵. Een uitzondering geldt voor de jonge helpers die voor deze datum gehuwd zijn : zij zijn onderworpen vanaf het kwartaal van huwelijk.

De filosofie achter het uitsluiten van jonge helpers van verzekeringsplicht was het vrijwaren van familiale bedrijven van hoge sociale lasten. De uitzondering voor gehuwde, jonge helpers werd voorzien met de bedoeling de betrokkenen een volwaardig sociaal statuut te geven om in geval van overlijden de langstlevende echtgenoten voldoende te beschermen.

1.2 Implicaties

De bestaande regeling inzake jonge helpers :

- maakt dat een zelfstandig helper pas pensioenrechten kan opbouwen en rechten geniet in de andere takken van de sociale zekerheid vanaf het jaar waarin hij 20 jaar wordt. Omdat hij niet onderworpen is, betaalt hij geen bijdragen en bouwt hij dus geen sociale rechten op⁶. Dit leidt ertoe dat een helper die aan de slag gaat vanaf achttien jaar, pas twee jaar later pensioenrechten begint op te bouwen.
- impliceert een ongelijke behandeling van gehuwde en ongehuwde helpers. Gehuwde helpers genieten via hun bijdragebetaling een volledige sociale bescherming, inclusief de opbouw van pensioenrechten.

Het feit dat deze jonge helpers niet als zelfstandigen kunnen worden beschouwd voor de leeftijd van 20 jaar, zorgt ook voor problemen bij de toepassing van bepaalde regionale sectorale steunregelingen.

² Artikel 6 van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen.

³ Er kan dus geen band van ondergeschiktheid bestaan en de helper heeft het recht om zijn arbeid zelf te organiseren.

⁴ De andere uitzonderingscategorieën zijn i) de echtgenoot of de echtgenote van een zelfstandige, behalve wanneer deze echtgenoot of echtgenote onder toepassing valt van artikel 7bis (meewerkende echtgenoten) en ii) de toevallige helpers.

⁵ Artikel 7, 2° van het KB nr. 38

⁶ De betrokkenen hebben ook niet de mogelijkheid om op vrijwillige basis aan te sluiten en zo rechten op te bouwen.

2 Pistes

Aan het ABC werd een nota voorgelegd met een aantal mogelijke pistes tot bijsturing van de bestaande regelgeving, nl.

1. de invoering van een mogelijkheid tot vrijwillige verzekering van alle zelfstandige helpers jonger dan 20 jaar, ongeacht de burgerlijk staat⁷;
2. de schrapping van de uitzondering op de verzekeringsplicht voor ongehuwde helpers jonger dan 20 jaar, zonder meer;
3. de schrapping van de uitzondering op de verzekeringsplicht voor ongehuwde helpers jonger dan 20 jaar, in combinatie met de invoering van specifieke bijdragemodaliteiten voor helpers jonger dan 20 jaar. De specifieke bijdragemodaliteiten zouden dan kunnen gelden in de vorm van :
 - a) een uitbreiding van artikel 37 van het ARS naar helpers jonger dan 20 jaar⁸;
 - b) een vrijstelling van bijdragen voor helpers jonger dan 20 jaar⁹;
 - c) een uitbreiding van de regeling primo-starter¹⁰ van vier naar acht kwartalen voor helpers jonger dan 20 jaar;
 - d) een afzonderlijke bijdrageregeling voor jonge helpers (creatie van een bijdragecategorie 'sui generis', de toepassing van de regeling voor student-zelfstandigen¹¹ of voor zelfstandigen in bijberoep¹² op helpers jonger dan 20 jaar).

3 Advies van het Comité

Het ABC erkent dat de bestaande regeling inzake de verzekeringsplicht van jonge helpers problemen stelt op het vlak van sociale rechten (voornamelijk pensioenopbouw en uitkeringen bij ziekte of na een ongeval) en gelijke behandeling¹³. Het Comité staat dan ook positief

⁷ De helper die uitdrukkelijk voor verzekering zou kiezen, zal bijdragen als zelfstandige in hoofdberoep dienen te betalen en dezelfde rechten openen.

⁸ Dit impliceert een voorkeurregeling op vlak van bijdragen maar opbouw van sociale rechten is slechts mogelijk indien men bijdragen betaalt als een zelfstandig helper in hoofdberoep.

⁹ Algemene verzekeringsplicht vanaf 18 jaar maar met een specifieke vrijstelling van bijdragen. De helper opent geen pensioenrechten.

¹⁰ Voor primo-starters geldt een lagere minimumbijdrage maar zij worden geacht bij te dragen zoals de zelfstandigen in hoofdberoep. Ze bouwen bijgevolg volledige sociale rechten op.

¹¹ Bij bijdragen lager dan die van zelfstandigen in hoofdberoep worden hoogstens rechten als persoon ten laste in de geneeskundige verzorging (als kind) toegekend en is er geen recht op arbeidsongeschiktheid, of pensioen.

¹² In dit geval worden geen sociale rechten geopend tenzij een bijdrage betaald wordt als een zelfstandige in hoofdberoep.

¹³ Het Comité merkt op dat het in zijn advies 2011/09 (cf. voetnoot 17) reeds wees op de discriminaties die erin vervat zitten. Het wijst er bovendien op dat het in een pensioenregeling waar de loopbaanvoorwaarden voor vervroegde uittrede steeds strikter worden, voor zelfstandigen alsmaar

tegenover een mogelijk initiatief om hiervoor een oplossing uit te werken. Het wijst echter op het volgende :

- de gekozen piste moet een oplossing bieden voor de gestelde problemen. Het is met andere woorden niet zinvol om de betrokken doelgroep toe te laten tot het sociaal statuut en hen te onderwerpen aan bijdrageregels die niet toelaten om sociale rechten op te bouwen of die een nieuwe ongelijke behandeling creëren in vergelijking met andere verzekeringsplichtigen¹⁴.
- de gekozen piste moet eenvoudig zijn in opzet en uitvoering. Een nieuwe regeling moet gemakkelijk toepasbaar zijn door de sociaalverzekeringsfondsen en een laagdrempelige oplossing bieden voor de betrokken zelfstandigen. Dit betekent dat men een oplossing uitwerkt binnen het bestaande reglementaire kader, eerder dan voor de betrokken doelgroep nieuwe specifieke bepalingen te creëren.
- een piste waarbij men zonder bijdragebetaling rechten opbouwt, is niet aan de orde. In het sociaal statuut is de opbouw van sociale rechten onlosmakelijk verbonden met bijdragebetaling.
- een piste van een mogelijkheid tot vrijwillige verzekering is evenmin aan de orde. Het is niet toelaatbaar dat men kan kiezen of men voor een bepaalde zelfstandige beroepsactiviteit al dan niet onderworpen is en al dan niet bijdragen betaalt. Dit druist in tegen de basisbeginselen van het sociaal statuut, waaronder het karakter van openbare orde.

Op basis van deze overwegingen meent het ABC dat de schrapping van de uitzondering op de verzekeringsplicht voor ongehuwde helpers jonger dan 20 jaar (cf. punt 2, 2°)¹⁵ de meest aangewezen oplossing is voor de aangehaalde problemen. Helpers zullen hierdoor, naar analogie met zelfstandigen, onderworpen zijn aan het sociaal statuut vanaf het kwartaal waarin ze de leeftijd van 18 jaar bereiken. Op die manier krijgt deze groep de mogelijkheid om vanaf de leeftijd van 18 jaar¹⁶ op basis van algemene bijdrageregels volwaardige (pensioen)rechten op te bouwen. Concreet houdt deze oplossing de schrapping in van artikel 7, 2° van het koninklijk besluit nr. 38. Het Comité herneemt hiermee het voorstel dat het ook al in zijn advies 2011/09¹⁷ deed.

Wil men, in de geest van de bestaande regeling, tegemoetkomen aan de bijdragendruk voor familiale bedrijven, dan zou eventueel kunnen overwogen worden om, in aanvulling op de veralgemening van de verzekeringsplicht, voor jonge helpers de mogelijkheid te voorzien¹⁸ om gebruik te maken van artikel 37 van het ARS (cf. punt 2, 3° a). Mits het respecteren van bepaalde inkomensgrenzen is de jonge helper hierdoor geen¹⁹ of verminderde²⁰ bijdragen verschuldigd.

belangrijker wordt dat jaren van gepresteerde activiteit ook in aanmerking kunnen worden genomen in het kader van de pensioenopbouw.

¹⁴ Dit zou het geval zijn bij de creatie van een afzonderlijk stelsel voor de jonge helper (cf. punt 2, 3° d).

¹⁵ Zonder de invoering van specifieke bijdragemodaliteiten

¹⁶ In plaats van 20 jaar op dit ogenblik

¹⁷ Advies 2011/03 'Onderwerping van de helpers van minder dan 20 jaar - Fiscale problematiek van de jonge helpers' van 5 oktober 2011

¹⁸ Dus op aanvraag

¹⁹ Inkomen lager dan 1.815,41 euro

²⁰ Inkomen vanaf 1.815,41 euro tot 8.595,81 euro

Het ABC wijst erop dat betrokkenen in dat geval op eigen verantwoordelijkheid opnieuw geen sociale rechten, waaronder pensioenrechten, opbouwen.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 23 oktober 2023:

Veerle DE MAESSCHALCK,
Secretaris

Jan STEVERLYNCK,
Voorzitter